

Norsk Ornitologisk Forening avdeling Rogaland

Postboks 2101 Hillevåg
4095 Stavanger

Mottaker:

Fylkesmannen i Rogaland
fmropost@fylkesmannen.no
v/ Per Kristian Austbø

Avsender:

NOF avdeling Rogaland

Stavanger, 1. februar 2020

Høringsinnspill – utkast til besøksstrategi for Jæren landskapsvernområde

Det vises til invitasjon fra Fylkesmannen i Rogaland 25.11.2019 om gi innspill til forslaget om besøksstrategi for Jæren landskapsvernområde.

NOF avdeling Rogaland er særlig opptatt av tiltak som kan skjerme viktige fuglelokaliteter på land og til sjøs. Best mulig skjerming av de 8 eksisterende fuglefredningsområdene i Jæren landskapsvernområde er viet mest oppmerksomhet.

Vår generelle kommentar til det foreliggende dokumentet, er at det gir et godt grunnlag for mer effektiv besøksforvaltning i landskapsvernområdet. Dokumentet utfyller de mål og rammer som er satt i vernebestemmelsene og i forvaltningsplanen. Handlingsdelen i besøksstrategien er konkret, og tiltak er geografisk lokalisert på en presis måte.

Det vi savner i handlingsdelen (ss. 45-51) er en *framdriftsplan* med milepæler som sier noe om når tiltak skal realiseres. Med en 6-årig planleggingshorisont er det uklart når tiltak er planlagt implementert. Skal dokumentet bli et effektivt styringsverktøy er det behov for en framdriftsplan. Et alternativ til årstall er å benytte første eller annen del av planperioden.

Vi støtter prinsippet om mer *differensiert forvaltning* av verneområdet der det intensivt legges til rette for besøk nær hovedinnfallsportene, mens andre områder mer effektivt skjermes. Vi støtter også prinsippet om at verneverdiene må tillegges mest vekt i tilfeller med konflikt mellom verneverdiene og tilrettelegging for besøkende. Dette må følges i praksis.

Besøksstrategien baserer seg i stor grad på «myke» virkemidler som skilting, informasjon og kanalisering gjennom merking av stier utenom sårbare områder. Vi er usikre på om dette er tilstrekkelig. Generelt blir det viktig å evaluere midtveis og i slutten av planperioden om tiltakene virker på en tilsiktet måte, eller om det er behov for mer restriktive tiltak.

Generelt savner vi følgende i besøksstrategien:

- Under delen om *mål og forventninger*, s.10, er det ikke tatt med et mål (og forventning) om å *styrke* naturverdiene i verneområdet. Bedre skjerming av sårbare områder, og mer innsats for restaurering av tidligere mye brukte hekkeområder, som for eksempel Børaunen, kan bety at ikke bare truslene reduseres, men også at naturverdiene styrkes.
- Vi savner en omtale av behovet for *tilsynsvirksomhet*. Besøksstrategien bygger på et premiss om at foreslåtte forbud mot motorisert ferdsel eller restriksjoner for turgåere blir fulgt i praksis. Vårt inntrykk er at det i dag er for mange brudd på eksisterende vernebestemmelser. Eksempler er ulovlig kiting sør for Revtangen på vinterstid og hundeeiere som slipper hundene sine selv om det er båndtvang. Statens naturoppsyn har med dagens bemanning ikke ressurser nok til å sikre effektivt tilsyn i så langstrakt område. Etter vår mening bør tilsynsvirksomheten styrkes.
- Det framheves s. 15 at besøksstrategien «...bygger på god, oppdatert og detaljert informasjon om naturverdiene i verneområdet». Vi er enig i at artsobservasjoner nå gir et brukbart *kunnskapsgrunnlag* i forhold til observert fugl i landskapsvernområdet, men disse observasjonene sier lite om hekkeaktivitet i verneområdet. Det ble satt i gang observasjoner av hekkeaktivitet sent våren 2019, men vi kan ikke se i dokumentet at nye data om hekkeaktivitet er presentert. En ny sammenlignbar kartlegging med den kartlegging bl.a. NOF bidro med i år 2000, ville mer presist kunne dokumentere områder hvor det fortsatt er hekking, og områder som ikke lengre brukes. Et sammenlignbart kunnskapsgrunnlag vil gjøre det lettere å iverksette treffsikker skjerming av de områder der det fortsatt er hekkeplasser. Det kan også gi grunnlag for å igangsette restaurering av tidligere brukte hekkeplasser.
- Besøksstrategien adresserer primært tiltak på landdelen av verneområdet. Besøkende i *sjødelen av verneområdet* er imidlertid der besøksveksten har vært størst – med flere kitere, bølgesurfere, brettseilere, vannskutere og småbåttrafikk. Dette er en utvikling som påvirker negativt verneområdets viktighet som raste- og overvintringsområde for sjøfugl. Besøksstrategien bør være presis på hvordan man kan få bedre kontroll på vannsportaktiviteter til sjøs. Det kan gi bedre skjerming av sjøfugl enn i dag.

Vi har følgende merknader til spesifikke tiltak og områder i strategiens handlingsdel:

- **Tungenes-Sandebukta.** Området sørover fra Tungenes er et viktig hekkeområde for mange av karakterartene på Jæren (vipe, sanglerke, storspove (hvert fall inntil for få års siden), rødstilk og tjeld, sandlo og gravand. Vi kjenner til tur- og friluftsjakter som ønsker oppgradering av stien sørover fra Tungenes pga. av bløte partier og tidvis glatte sva. Vi støtter fylkesmannen fullt ut at det ikke foreslås ytterligere tilretteleggingstiltak i området (unntatt å få på plass en selvlukkende grind). Vi forventer at fylkesmannen står imot press om mer tilrettelegging i dette området.
- **Børaunen.** Vi støtter fullt ut at dette området skjermes for ferdsel. Skiltet ferdselsforbud bør kombineres med gjerding både ved inngangen i nord og i sør. Forslaget om fugletårn på moloen i Bøvika ser ut til ha en attraktiv beliggenhet for fugletittere. Kanalisering av folk til nytt fugletårn, krever imidlertid at det kommer på plass parkeringsmuligheter oppe ved Sandeveien for å hindre villparkering. Med ferdselsrestriksjoner, aktiv skjøtsel, jakt på mink og andre predatorer og utsetting av blant annet gravandkasser, kan Børaunen på sikt bli en suksesshistorie på restaurering

av et tidligere mye brukt hekkeområde. En grunneier i området er villig til å avstå grunn til en utvidelse av verneområdet, og etter det vi kjenner til, har Miljødirektoratet bevilget penger til innløsning av denne grunnen. Da er det viktig at fylkesmannen ikke lar innvendinger fra Randaberg kommune bli siste ord i denne saken.

- **Kolnes.** Dette er et lite, men fuglerikt område hele året hvor det bør innføres ferdselsrestriksjoner ved skilting i sør ved fuglefredningen. Omlegging av stien bør vurderes for å skjerme et svært smalt, men viktig fugleområde. Turgåingen i området er ikke stor, men har økt særlig fra sør fra Sola-stranda. Konfliktnivået synes imidlertid ikke være høyt ved eventuell innføring av ferdselsforbud i dette fredningsområdet.
- **Bore.** NOF avd. Rogaland har tidligere gitt sin støtte til bom for alminnelig motorisert ferdsel til Elvenes, da saken var til høring i fjor sommer. Det vises også til at det brede lag av friluftsliv- og miljøvernorganisasjoner i Forum for natur og friluftsliv (FNF) har gitt sin støtte til bom, jf. brev fra 2.12.2019. Det er svært positivt at tiltaket nå inngår i besøksstrategien. Det vil bety bedre skjerming av sårbart fugleliv, bl.a. hekkende sanglerker, rødnebbterne og sandloer. Det vil også bety at næringssøkende fugl på trekk og i forbindelse med overvintring, vil utsettes for mindre forstyrrelser enn i dag. I dag brukes området i betydelig omfang av folk som lufter hundene sine, dessverre i del tilfeller uten å overholde båndtvangen. Det foregår også surfing ved elvemunningen som er uheldig for fuglelivet. Vi registrerer at Klepp kommune er negative til bom, men ser ingen grunn til at dette skal vektlegges. Det er et tiltak i verneområdet der fylkesmannen har siste ordet. Friluftsloven kan heller ikke sies å stå i veien, all den tid annen ferdsel langs veien (sykling, gåing mv) ikke vil hindres.
- **Revtangen.** Vi er overrasket over at besøksstrategien knapt omtaler Revtangen i det hele tatt. Etter vår mening bør både aktive og passive skjermingstiltak i dette området få en større plass i strategien, og det bør konkretiseres hvordan den negative utviklingen i dette området kan stoppes. Utfordringsbildet preges av mer forstyrrelser til sjøs og på land i det som er et ikonisk sted for fugleinteresserte. Det er etablert en ny innfallsport med utstrakt motorisert ferdsel inn til landskapsvernområdet som ikke inngår i oversikten over hovedinnfallsporter og sekundærinnfallsporter til Jæren landskapsvernområde. Den mest alvorlige forstyrrelsen av nyere dato, er all kitingen som foregår sør for og utenfor selve revet. Kiting har dokumentert alvorlig negativ påvirkning på sjøfugl som bruker området til overvintring. Det er videre flere turgåere fra sør, og det observeres ofte folk som tar seg ut på selve revet. Slik vi ser det, kan det være behov for forbud mot kiting i dette området hele året. Vi er klar over at dette peker utover mandatet til besøksstrategien, men bør inngå i en evt. revidering av vernebestemmelsene. På sikt bør det vurderes ferdselsforbud på landdelen av revet, med fysiske stengsler i sør og i nord. Stien nord-sør bør legges lengre inne på land. Dermed vil det fortsatt være adgang for de som vil observere fuglelivet i området, men de mest sårbare delene av Revtangen vil få bedre beskyttelse enn i dag. Det må forutsettes at den fangst og merkeaktivitet Museum Stavanger driver på Revtangen kan fortsette. Muligheten for å sette opp et fugletårn, eventuelt i kombinasjon med museets eksisterende bygg som brukes til lagring av fangstruser og til ringmerking, bør utredes.
- **Refsnes.** Vi registrerer at fylkesmannen har gitt dispensasjon for utbygging av et servicebygg med nytt toalettanlegg og minst 25 parkeringsplasser i selve

verneområdet. Dette som tiltak i samarbeidsprosjektet om Turistveiprojektet mellom Hå kommune og Statens vegvesen. Vi ser det som uheldig at fylkesmannen gir en slik dispensasjon fra vernebestemmelsene. Potensielt kan et nytt anlegg bety mer forstyrrelser i fuglefredningsområdene nord og sør for Refsnes-stranda. Det er som en del av anlegget, angitt plass for utstyr til vannsportaktivitet. Per i dag er Refnes-stranda i begrenset grad brukt til vannsport, og vi er negative til at det tilrettelegges for slik aktivitet på Refnes-stranda. Slik aktivitet er forbudt i fuglefredningsområdene på vinteren, men økt tilrettelegging vil sannsynligvis øke presset til sjøs i området.

- **Nærlandssanden.** Det er behov for å rydde opp i dette området i forhold til parkering, hesteridning og sulkykjøring. Det er til tider mye forstyrrelser i dette området som kan ha betydelige forekomster av fugl, særlig på høsttrekket. Vi støtter de tiltak fylkesmannen foreslår i forhold til bom og parkeringsområde. Stranda er lite attraktiv for badende, og er heller ikke mye brukt til vannsportaktiviteter. Den er primært viktig i forhold til fugl, og etablering av et fugletårn vil kunne øke områdets besøksverdi.
- **Kvassheim.** Området nord for Kvassheim hamn, er et lett tilgjengelig og rikt fugleområde. Avstanden fra veien er kort, og det betyr at en del folk beveger seg ned mot sjøkanten i fjæra mellom hamna og elva i nord. Det er foreslått et nytt gjerde ved hamna, men vi er usikre på om dette er tilstrekkelig til å hindre ferdsel langs sjøkanten. En mulighet er å innføre ferdselsforbud i strekket mellom hamna og elva. Det er i besøksstrategien foreslått et nytt fugletårn nær veien ved hamna. Lokaliseringen er etter vår mening for langt unna de mest fuglerike områdene. Vi ønsker derfor dialog med fylkesmannen om plassering av dette tårnet. Det har de siste åra også blitt vesentlig mer ferdsel sørover fra Kvassheim fyr, og det bør vurderes nærmere om dette kan påvirke forekomsten av hekkende fugler negativt, og i så fall om det er behov for kanalisering av ferdselen.

Oppsummert tror vi besøksstrategien kan bli et godt styringsverktøy for bedre besøksforvaltning i Jæren landskapsvernområde. Vi har i våre merknader pekt på tiltak i noen områder som etter vår mening bør skjermes sterkere enn anført i strategien. Vi vil avslutningsvis igjen understreke viktigheten av at tiltakene blir evaluert, og at det blir gjennomført effektivt tilsyn med at vernebestemmelsene faktisk blir overholdt.

Med hilsen

Ståle Opedal
Naturvernkontakt NOF avd. Rogaland
tlf. 464 69 819